

AMBULANTE BEGELEIDING

Contactpersoon landelijke studiedag:
J.C. Wit
Auris Dienstverlening
Pelmolenveld 26
3994 XZ Houten
telnr: 030-6340625

Aan ambulante begeleiders van de diensten/scholen voor dove en slechthorende kinderen en kinderen met ernstige spraak- en/of taalmoeilijkheden en genodigden.

Utrecht : oktober 2010

Betreft : **studiedag ambulante begeleiding**

Geachte collega's en genodigden,
hierbij hebben wij het genoegen u uit te nodigen voor de 24ste studiedag ambulante begeleiding.

Datum **vrijdag 10 december 2010**

Plaats Congrescentrum De Werelt Lunteren
Westhoflaan 2
Lunteren
Telnr: 0318-484641 internet: www.dewerelt.nl

Thema

Veerkracht

Aanvang programma 10.00 uur

Dagprogramma:

09.30 uur Ontvangst en koffie

10.00 uur Opening en inleiding op het dagthema

Grietje Polman, voorzitter AB beraad Siméa.

10.15 uur Plenaire inleiding: Veerkracht.

Hans Jansen

Bij scholing en nascholing van AB-ers focussen we ons (naast communicatietechnieken) vaak op onderwijskundige issues. Het pedagogisch perspectief van ons werk schuift zo naar de achtergrond. Omdat we in een schoolwereld leven waarin praten met elkaar en vertellen van verhalen centraal staat (een wereld met een oral culture), worden er steeds vaker kritische pedagogische kwaliteiten van ons gevraagd: kwaliteiten van een performatieve pedagoog. Deze kwaliteiten krijgen we niet mee via onze basisopleiding en vragen om bezinning op de grondslagen van ons beroep. We krijgen op dat moment te maken met allerlei bestaansethische aspecten die de kracht en kwaliteit van ons dagelijks handelen uit moeten maken. Veerkracht is zo'n bestaansethische inhoud. De veerkracht van de AB-er in de omgang met zichzelf, met elkaar, met de ander. Ik wil in mijn verhaal inzoomen op de betekenis van deze en andere primaire kwaliteiten van AB-ers.

11.15 uur Pauze

11.30 uur 1^e ronde workshops

12.30 uur Lunch

13.45 uur 2^e ronde workshops

14.45 uur Theepauze

15.00 uur 3^e ronde workshops

16.00 uur Borrel

onderwerpen workshops: zie de volgende blz.

De studiedagcommissie
Petra Oostdam, Karl Gerritse, Peter Strating en Jan Wit

Workshops /lezingen/presentaties:

1. Veer Kracht: *Pronken met andermans veren!* **workshop**

Erika Kragten en Anouk Middelkoop-van Erp, docenten Fontys OSO, Tilburg

We besteden in ons werk veel zorg en tijd aan het oplossen van knelpunten. Waar zijn de succesverhalen? Succes stimuleert en maakt nieuwsgierig. Tijdens deze workshop besteden we aandacht aan 'good practice' in het AB-veld.

2. Ouders en AB (cluster2), samen op weg naar de toekomst? **workshop**

Corien Brokking en Lucia Turkenburg, bestuurslid van de FODOK en federatielid

Hoe kan de AB binnen cluster 2 gestalte geven aan: "het beste uit twee werelden", de wereld van het speciaal en van het regulier onderwijs? Hoe ziet de FODOK de rol van de AB in de toekomst? Wat zou volgens de AB-ers de rol van ouders moeten zijn? Welke ervaringen kunnen we gebruiken?

3. Wat werkt **presentatie**

Wilfred Woutersen en Johan van der Hart, Auris Dienstverlening Houten

Een methode om personen met autisme te ondersteunen bij stage en werk. Werkende wijs schetsen deze personen onder welke condities zij succesvol kunnen werken. De bijpassende werkmappie biedt een format dat persoonlijk ingevuld kan worden. In de map worden te bespreken kwesties en de afspraken hierover genoteerd.

4. Cochleaire Implantatie anno 2010: wat weten we en wat weten we niet? **workshop**

Leo De Raeve ONICI, België

Dankzij de invoering van de vroege gehoorscreening, de steeds betere (digitale) hoorapparaten en de enorme evolutie op vlak van cochleaire implantatie zien we dat de gesproken taal zich steeds beter ontwikkelt bij deze kinderen, met als bijkomend gevolg een toenemende integratie in het reguliere onderwijs. Binnen deze workshop zullen wij vooral informatie geven over wat we vandaag de dag allemaal weten over kinderen die één of twee cochleair implantaten dragen, maar zullen we ook aandacht besteden aan de zaken die we nog niet weten of waar er zich hiaten vormen in het onderwijs en de begeleiding van deze kinderen. Deze veranderde populatie vraagt dan ook om een andere aanpak en om een bijsturing van de begeleiding. Suggesties op dit vlak zullen tijdens deze workshop worden besproken.

5. Comorbiditeit bij autisme spectrum stoornissen **workshop**

Annemieke Schiphorst en Wilma Scholtens, Auris dienstverlening Goes

In deze workshop besteden we aandacht aan ass in combinatie met andere problematieken. Welke verschillen en gelijkenissen zijn er? Welk probleem staat voorop? Welke aanpassingen kun je maken?

6. Veerkracht: wat drijft je om door te gaan?

workshop

Peter Laros, Fontys Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg, Tilburg

Een professional (ab-er/teamleider/werkbegeleider/regiomanager) werkt met een grote mate van autonomie en moet zichzelf en anderen kunnen sturen. Hoe geef je leiding aan jezelf? Hoe doe je dat met en tussen professionals? Wat heb je nodig om op koers te blijven? Hoe bepaal je de koers? Zijn de organisatiedoelen hierbij leidend? Of zijn er persoonlijke statements te maken?

7. Met soloapparatuur niet meer alleen!

presentatie

Nordin el Moussaoui & Monique Joostema, Phonac BV

Soloapparatuur is voor kinderen met gehoorverlies in de klas van groot belang om goed mee te komen. Maar ook goedgevoelde kinderen met andere problematiek kunnen hier behoefte aan hebben. Wat is er op dit moment aan apparatuur te krijgen en waar moet ik op letten?

8. Basisaudiologie voor beginnende ambulante begeleiders

workshop

Bertie Nass, ambulante begeleider te Goes en Bert Biesmeijer, teamleider te Rotterdam, Auris Dienstverlening

Op een eenvoudige manier wordt informatie gegeven over de basiskennis van audiologie. Deze basiskennis is bestemd voor beginnende ambulante begeleiders die weinig of geen kennis hebben op dit gebied., maar wel te maken krijgen met slechthorende leerlingen in de praktijk.

9. Co-teach jij ook?

workshop

Annemarijn van der Woude, Auris Dienstverlening Houten

Hoe sluiten wij als AB-ers aan bij de veranderingen in het werkveld? De vragen van scholen veranderen. *Co-teaching* is een andere vorm van begeleiding die daar bij aansluit. Deze workshop laat zien wat co-teaching is, welke vormen er zijn, maar ook hoe het binnen de ambulante begeleiding cluster twee toegepast kan worden. In de workshop worden ervaringen van leerkrachten en AB-ers getoond. Worden voordelen, maar ook valkuilen besproken.

10. Digitalige Boeken

presentatie

Femke Woudstra, Taalbrugschool Eindhoven (SSOE)

Met welke redenen en hoe kun je met leerlingen in de leeftijd van 4 tot en met 12 digitalige boeken maken?

Boeken worden gemaakt met het oog op taal maar er is zeker ruimte voor integratie van andere vakgebieden in samenhang en creativiteit van zowel de leerling als leerkracht.

Een presentatie met ruimte voor interactie.

11. Complexe hulpvragen en het werk van de ambulante begeleider *workshop*

Dian Fluijt-Lambert, Seminarium voor Orthopedagogiek

Heeft u ook wel eens momenten in uw werk waarop u het volgende moet constateren: “Ik heb verschrikkelijk mijn best gedaan, maar we zijn geen stap opgeschoten!”. Een helicopterview en een regisseursrol zijn op dat moment meer dan gewenst. Maar hoe krijg je die touwtjes weer in handen? En hoe zorg je ervoor dat je in dit proces werkt aan educatief partnerschap met ouders? In de workshop oefenen we met een viertal werkvormen die u samen met alle betrokkenen kunt uitvoeren. Om de workshop zo effectief mogelijk te benutten, gaan we uit van een bestaande casus uit uw beroepspraktijk die moeizaam verloopt. Dit heeft als voordeel dat u de werkvormen voor deze leerling al een keer heeft doorlopen, voordat u ze gaat gebruiken. Bedenk dus vooraf welke casus u hiervoor kiest.

12. Zie? Zo! Schrijftolken?

presentatie

Gea Duister, NSV, Nijkerk

Zie? : We laten u aan den lijve ondervinden waar/hoe/waarmee/wanneer een schrijftolk in het onderwijs voor een slechthorende en/of dove jongere een goede ondersteuning kan zijn.

Zo!: U ziet schrijftolken in actie, leest mee en krijgt de informatie over de werkwijze en de aanvraagprocedure.

13. De weerbarstige cliënt

workshop

Chris van Lenteren in opdracht van de Interactie Academie te Antwerpen

Wat bezielt sommige cliënten toch met hun lastige, brutale, opstandige gedrag? Kunnen we hun weerbaarheid enigszins verstaan en kunnen we iets te zien krijgen van waar ze zich voor inzetten? In deze workshop onderzoeken we manieren om toch in contact te komen met de zogenaamde lastige cliënten.

14. Het belang van spelend leren

presentatie

Detti Steeman (kinderoefentherapeut Cesar) en Saskia Fleuren (kinderoefentherapeut Cesar en pedagoog), Hogeschool Utrecht en Auris

De kinderoefentherapie is gespecialiseerd in het behandelen van kinderen met een motorische achterstand. Het op tijd signaleren van achterstanden in de motorische ontwikkeling is belangrijk want het gaat niet vanzelf over. Spelend leren is advies.

15. Grammaticale ontwikkeling en niet-vloeiendheden

presentatie

in verhalen van kinderen met ESM van 6-7-8 jaar

Rob Zwitserlood, MA, Auris Centraal Bureau, afdeling O&O

De grammaticale ontwikkeling van Nederlandse kinderen met ESM in de basisschoolleeftijd is nog nauwelijks beschreven. Een analyse van de TAK Verteltaken van 30 kinderen met ESM wil antwoord geven op de volgende vragen: Welke grammaticale ontwikkeling zien we? Welke rol spelen zinsbouw en toegang tot het lexicon bij de vloeiendheid van de kinderen?

16. Veer-kracht geeft slagkracht!

workshop

Hanneke van den Ring sr. organisatie adviseur vanuit Alons & Partners Consultancy BV, een adviesbureau voor organisatieontwikkeling en bestuursvraagstukken met een sterk ontwikkeld profiel binnen de onderwijswereld.

Met een verfrissende aanpak ondersteunt zij RECs die kwaliteit een integraal onderdeel van hun bedrijfsvoering willen maken.

Ze heeft een methodiek ontwikkeld waarmee een heel concreet beeld gevormd wordt waar de organisatie staat, en waar nog uitdagingen liggen.

Hoe kan ik de Ambulant Begeleiders binnen mijn team de ruimte bieden om professioneel gezien optimaal te presteren?

Deze workshop brengt effectieve organisatorische én individuele ondersteuning in zicht.

Doel is veer-kracht te ontwikkelen om soepel te kunnen anticiperen én gericht te kunnen bijsturen wanneer een veranderende situatie daarom vraagt (slagkracht).

17. Begeleiden in het MBO, een vak apart

workshop

Henk ten Hove en Jan Uittenbroek, Ambulante dienst Kentalis Het Rotsoord in Utrecht

Ambulant Begeleiders in het MBO lopen tegen andere mogelijkheden en problemen aan dan collega's in het PO of VO. Het is een mooie gelegenheid om daarover op dit congres van gedachten te wisselen en ervaringen te delen. Waar liggen onze kansen? Waar onze knelpunten? Hoeveel veerkracht hebben we nodig? Welke 'good practice' kunnen we delen?

Na een kleine voorzet van ons en aan de hand van enkele stellingen willen we het gesprek met elkaar aangaan via een zogenaamde 'placemat-discussie'.

Bedoeld voor: Ambulant Begeleiders in het MBO, die ervaringen willen uitwisselen.

18. Optimalisering van inclusie van slechthorende leerlingen

presentatie

Annemiek Voor in 't holt, Onderzoeker bij Lectoraat Dovenstudies;

Projectleider bij Masteropleiding Auditief en Communicatief Gehandicapten, Instituut voor Gebaren, Taal en Dovenstudies; Hogeschool Utrecht en Ambulant begeleider bij Alexander Roozendaalschool (Cluster-2 ESM), Amsterdam

Het lectoraat Dovenstudies (Hogeschool Utrecht) heeft onderzoek uitgevoerd naar het optimaliseren van inclusie van slechthorende kinderen. Doelstelling is om de positie van slechthorende kinderen in het reguliere basisonderwijs te verbeteren. Er werd een vragenlijst ontwikkeld waarmee de vaardigheden van een slechthorende leerling en een aantal kenmerken van de omgeving (klas, leerkracht en school) in kaart worden gebracht. In 2009 hebben vier ambulante begeleidingsdiensten Cluster-2 de vragenlijsten ingevuld. Na invulling kan de begeleiding toespitsen op één of meer aspecten van de ontwikkeling van de leerling of op de omstandigheden in de klas/school. Na een begeleidingsperiode kan de vragenlijst opnieuw aangevinkt worden, waardoor de ontwikkeling van de leerling gevolgd wordt en het effect van de begeleiding kan worden vastgesteld. Nieuwe aandachtspunten voor de komende periode kunnen zo worden bepaald. In deze presentatie krijgt u een overzicht van de resultaten van het onderzoek. Na afloop bent u in staat om de vragenlijst '**Inclusie Ratingscale voor Slechthorende Kinderen**' te gebruiken in de begeleiding van uw slechthorende leerlingen.

19. Slechthorendheid – wat is het en wat zijn de consequenties *lezing*

Maartje Teeuwen-Cremers, HBO audioloog i.o./ audiologie assistente, ADC Kentalis

De slechthorende leerling in de klassensituatie en hoortoestelgebruik en Soloapparatuur.

20. Aanbevelingen voor stages/BPV in het VO/MBO *presentatie/workshop*

Dikkie van Dommelen en Ynke Zwaagstra, Kentalis, ambulante dienstverlening

- De landelijke werkgroep SIMEA VO/MBO expertisegroep signaleert dat er veel knelpunten zijn rondom de stages van studenten met ernstige spraak- en taalproblemen, slechthorende, dove en de ASS studenten. De problemen zijn vaak het gevolg van de auditieve en communicatieve beperking.
- Tijdens bijeenkomsten van de werkgroep zijn knelpunten en een geslaagde aanpak ervan geïnventariseerd. Vervolgens heeft de werkgroep via de achterban aandachtspunten ten gunste van een succesvolle stage periode uitgewerkt in een praktisch schema.
- Dit schema is bedoeld voor Ambulant Begeleiders, die in het MBO werken en is opgesteld als werkdocument voor de Ambulant Begeleider. Door het schema te gebruiken kan de samenwerking tussen de verschillende betrokkenen worden vergroot. De Ambulant Begeleider kan dit schema gebruiken als hulpmiddel voor, tijdens en aan het eind van de stage om de student, de studieloopbaanbegeleider (slb-er) en de docent beroepspraktijkvorming (bpv) te coachen.

21. Taalstoornissen en interculturele communicatie *presentatie*

Drs. F.J. Faber, orthopedagoog – onderwijskundige, heeft zich gespecialiseerd in interculturele communicatie. Tot 1994 werkte hij als wetenschappelijk medewerker aan de Vrije Universiteit en als onderwijskundige bij het Christelijk Pedagogisch Studiecentrum. Vanaf augustus 1994 is hij als onderwijskundige en praktijkcoördinator verbonden aan de Pedagogische Academie van Curaçao. Op Curaçao heeft hij te maken met een grote variëteit aan etnische en culturele groepen, zowel in het onderwijs dat hij verzorgt als in de praktijk waar hij begeleiding en trainingen verzorgt. Vanuit deze rijke ervaring heeft hij handelingsmodellen ontwikkeld voor interculturele communicatie met kinderen.

Taal is hét communicatie instrument. Maar wat als dat instrument slecht functioneert, zoals bij dove -, slecht horende -, spraakgebrekkige - en autistische kinderen? Gelukkig hebben we dan nog altijd een gemeenschappelijke leefwereld, zodat kinderen en volwassenen de situaties en belevingen van elkaar kunnen herkennen en in betekenisvolle symbolen vatten. Bij kinderen uit etnisch-culturele groepen, is die leefwereld echter niet zo gemeenschappelijk. Dan zijn misverstanden onvermijdelijk en wordt het werk van ambulante begeleiders extra gecompliceerd. In deze workshop worden de basisprincipes van interculturele communicatie behandeld met een handelingsschema om communicatiefriecties op te lossen. Door het ‘samen handelen’ van kind en begeleider, kunnen zij een gemeenschappelijke leefwereld creëren, waaraan zij betekenisvolle symbolen kunnen koppelen. Als dat geen gesproken of geschreven taal kan zijn, dan maken zij andere symbolen, en ontstaat een eigen “taal” waarmee zinvol kan worden gecommuniceerd.

22. Signalering spraak- en taalproblemen bij peuters en de rol van de AB vanuit cluster 2 *presentatie en uitwisseling*

Werkgroep het jonge kind, AED Leiden

De landelijke werkgroep “het jonge kind” heeft zich een aantal doelen gesteld.

1. Vroegsignalering van spraak- en/of taalproblemen bij peuters en vervolgens de stimulering van deze ontwikkeling.
2. Landelijke bekendheid geven aan de rol van de AB vanuit cluster 2 bij de vroegsignalering en begeleiding van communicatieve problemen bij peuters.
3. Scholing van leidsters in peuterspeelzalen, kinderdagverblijven en gastoudergezinnen.

Aan de hand van videobeelden en presentatiemateriaal wordt aan deze doelen aandacht besteed.

23. LBAB; passend onderwijs en de nieuwe taken en rollen van AB-ers *workshop*

Loek Mak-Peters, LBAB

In opdracht van de Landelijke Beroepsgroep voor ambulante begeleiders heeft het IVA uit Tilburg een onderzoek verricht naar nieuwe taken en rollen van de ambulante begeleider. Tijdens het onderzoek werden de nieuwe contouren van Passend Onderwijs zichtbaar. Om die reden zijn de uitkomsten zeer up to date geworden en kan het richting geven aan ambulante begeleidingsdiensten. Daarnaast geven de uitkomsten ook weer een basis voor de beroepsstandaard die de Landelijke Beroepsgroep voor ambulante begeleider momenteel maakt. Tijdens de workshop krijgt u de gelegenheid om kennis te nemen van de uitkomsten.

24. De Twinschool: dove en horende leerlingen samen naar school! *presentatie*

Daan Hermans & Annet de Klerk, Kentalis Vught

In september 2004 zijn Kentalis Talent, een cluster2 school voor speciaal onderwijs en basisschool de Schalm in Vught de Twinschool gestart. Binnen dit samenwerkingsverband krijgen horende en dove leerlingen samen onderwijs. Omdat de Twinschool in Nederland nieuw is, wordt de Twinschool vanuit de Radboud Universiteit Nijmegen en Pontem (de onderzoeksafdeling van Kentalis), in nauwe samenwerking met de scholen, zorgvuldig geëvalueerd. Deze evaluatie richt zich met name op de sociale relaties tussen de leerlingen, de schoolprestaties van de leerlingen en de kwaliteit van het onderwijs. Inmiddels hebben we over een periode van bijna zes jaar gegevens kunnen verzamelen over drie gemengde groepen met dove en horende leerlingen. In de presentatie zullen we een korte toelichting geven over de Twinschool, gegevens rapporteren en u deelgenoot maken van de beleidsmatige, onderwijsinhoudelijke en organisatorische afstemming die noodzakelijk is om samen onderwijs te kunnen verzorgen.